

3/2 1988 (Ledersiden) Opplag 41 000

«Den stygge skandinav»

Boken «The Ugly American» var bestseller i Norge og Sverige. Vi liker å lese om andres synd og svakhet. Boken «Den stygge skandinav» er ikke skrevet. Bli den skrevet, selger den dårlig. Vi nordboere har et selvbilde vi ikke ønsker forkludret.

Men det skal holde hardt å bevare selvspekten i fremtiden. Svenske aviser skrev nylig: «Ny krim-rekord». En million forbrytelser anmeldt på ett år. En økning på 77 000 fra året før, en femdobling fra 1950. Det er vanskelig å unngå spørsmålet: Hva slags samfunn driver vi inn i? Norge følger tett i Sveriges spor.

Verre er det når denne vår «livsstil» eksporteres til verdens fattige land med våre regjeringers velsignelse.

I svensk radio forteller en embetsmann at bestikkelser er forbudt mellom svensker i Sverige, men tillatt når de samme svensker skal vinne marked i utviklingslandene. Bestikkelse er moralsk forkastelig i Sverige, men akseptabelt i handel med andre land, hvis Sverige kan tjene på det. Nødvendig korrupsjon. (SR 28. april 1987).

Trist, tenkte jeg, at Sverige må bygge sin velferdsstat på kjeltringstreker – som nordmann følte jeg meg en smule bedre. Følelsen var kortvarig, for snart etter forteller den norske skattedirektøren at skattemyndighetene godtar at norske

Av Einar Engebretsen, Sande i Vestfold

bedrifter trekker utgiftene til bestikkelser i utlandet fra på skatten. Flere større selskaper har benyttet seg av denne praksisen. I visse deler av verden er det umulig å inngå avtaler uten at bestikkelser er inne i bildet, sier skattedirektøren. Han har akseptert bestikkelser i millionklassen som fradragsberettigede utgifter. (Aftenposten 8/8)

Hundrevis av millioner kroner ruller ned i korrupte menneskers lommer fra skandinaviske bedrifter – privilegertes lommer i Midt-Østen, Afrika, Sørøst-Asia og Sør-Amerika. Norges argumentasjon er «Hvis vi ikke bestikker dem, blir de bestukket av andre. Korrupsjon er jo en del av utviklingslandenes kultur, og da må det bare være rett og riktig å støtte opp under den kulturen.» Eller: «Vi må leve med verden som den er, ikke som vi håper den skal være. Vi må prioritere våre egne arbeidsplasser.»

Skandinaven er flink til å finne alibier for sin egoisme.

«Vi kommer til å gjøre dere fattige før dere gjør oss rike, hvis ikke...» sa en indisk venn, Rajmohan Gandhi. Vi diskuterte utviklingshjelp og muligheten for en ny økonomisk verdensorden. Han fortsatte: «...hvis ikke dere samtidig

kan gi oss den moralske infrastruktur som kristendommen en gang i tiden vevet inn i den europeiske kultur.»

Rajmohan er hindu, som hans bestefar, Mahatma Gandhi, var det. Som sin bestefar, er Rajmohan ikke i tvil om at bestikkelser og korrupsjon undergraver enhver mulighet til å skape et rettferdig samfunn. Bestikkelser gjør rike rikere og fattige fattigere. Uærlighet og korrupsjon er ikke et fundament for solidaritet og omsorg.

Mens vi forsøpler med én hånd og forsørger med den andre de fattige land i verden, forkynder vi til oss selv og menneskeheten at Norge er på topp i veldedighet. Vi gir 1,1 prosent av brutto nasjonalprodukt til utland. Ingen andre er så generøse som vi.

Vi tramper i Peer Gynts fotspor, han som fant den perfekte balansen i sine utenlandskontrakter. Riktignok fikk han et lite stikk i samvittigheten over å tjene penger på å transportere negre til Carolina og hedenske gudebilder til Kina. Men, som Peer selv sier i sin dialog med Master Cotton:

Peer Gynt: Hva var å gjøre. Stanse farten på Kina gikk umulig an. Jeg fant dog utvei, åpnet snart en forretning til på samme land.

Hver vår jeg guder eksporterte, hver høst jeg prester utklarerte, forsynte dem med det fornødne, som strømper, bibler, rom og ris –
Master Cotton: Ja, mot profitt?
Peer Gynt: Naturligvis.
Det gikk. De virket ufortrødne.
For hver en gud hist over kjøpt de fikk en kulier grundig døpt, så virkningen nøytralisertes.
Misjonens mark lå aldri brakk, ti gudene som kolportertes av prestene ble holdt i sjakk.

Kort tid før han døde sa utenriksminister Knut Frydenlund noe som jeg ventet ville ha blitt kommentert av politiker, presse og prest, fordi det var en utfordring til vårt selvbilde av den gode skandinav. Frydenlund sa: «Det er en side ved velferdssamfunnet som vi ikke kan overse. I sin nåværende form er den anti-internasjonale. Siktetpunktet er å skape størst mulig velferd og mest mulig lik fordeling innen et geografisk avgrenset område – nasjonalstaten. Forholdet til omverdenen er ikke bygget inn i systemet...» (I forbindelse med Arbeiderbladets 100 årsjubileum.)

Sosialiserte statsbedrifter såvel som det frie næringsliv bruker bestikkelser til å «fremme vår velferd».

Vi, med alle våre velpleide verbale idealer er i handling med på å undergrave fremtiden for verdens fattige millioner.